

Oddziaływanie muzyki na rozwój dziecka

Wpływ muzyki na funkcjonowanie człowieka jest bardzo duży lecz często niedoceniany. Szczególnie podatne na doznanie muzyczne są dzieci. Czasami nie zdajemy sobie sprawy z tego, jak specjaliści potrafią to sprawnie wykorzystać. Na przykład w sklepach zazwyczaj grają przyjemne melodie, których celem jest wprowadzenie nas w dobry nastrój i spowodowanie zrobienia tam zakupów. W filmach napięcie i groza budowane są również przez odpowiednio dobraną muzykę. Jesteśmy otoczeni dźwiękami niemal przez cały czas, choć nauczyliśmy się część z nich ignorować. Dziecko jest szczególnym podmiotem, gdyż jego obcowanie z dźwiękami i muzyką jest świeże, oparte na ciągłym poznawaniu. Reaguje ono zazwyczaj bardziej spontanicznie niż dorośli, żywiołowo tańczy, śpiewa, gra na instrumentach.

„Muzyka łagodzi obyczaje”, ale nie tylko

To popularne powiedzenie znalazło swoje odzwierciedlenie w badaniach naukowych. Kilkuletnie dzieci biorące udział w zajęciach muzycznych: grające na prostych instrumentach, wystukujące rytm, wykazywały mniej zachowań agresywnych niż ich rówieśnicy, którzy nie mieli kontaktu z tego rodzaju zajęciami. Dodatkowo mniej się kłóciły i ogólnie były bardziej zgodne. Inne badania pokazały, że dzieci regularnie grające na instrumencie są lepiej zmotywowane do nauki i osiągają lepsze wyniki. Są także bardziej zrównoważone i komunikatywne. Muzyka (słuchanie i muzykowanie) wpływa pozytywnie na rozwój mózgu. W przetwarzaniu muzyki uczestniczy prawie cała kora mózgowa. W rozpoznawaniu melodii bierze udział prawa półkula, natomiast za rytm odpowiada lewa półkula. Zatem kiedy gramy na jakimś

instrumencie, musimy nauczyć się koordynować obie półkule mózgowie, co jest bardzo korzystne w procesie rozwoju.

Muzyka i zdolności szkolne

Istnieje wiele badań dowodzących, iż kształcenie muzyczne pozytywnie wpływa na rozwój języka i przyspiesza gotowość do czytania. Korzystnie wpływa również na wyniki w przedmiotach ścisłych. Ciekawe jest również wykorzystywanie muzyki w procesie nauczania języka obcego. Okazało się, że piosenki mają dobry wpływ na przyswajanie słownictwa, struktur gramatycznych, rozwój sprawności rozumienia ze słuchu i komunikację w języku obcym.

Kształcenie muzyczne dzieci

Przed narodzinami

Słuch jest ważnym zmysłem człowieka i rozwija się bardzo wcześnie. Dziecko już w łonie słyszy wiele różnego rodzaju dźwięków: bicie serca matki, szum płynącej krwi, a także głosy rodziców i inne bardziej intensywne odgłosy, pochodzące ze świata zewnętrznego. Już w 28 tygodniu ciąży płód reaguje na dźwięki dochodzące z zewnątrz łona matki. Przeprowadzono badanie, które pokazało, że prawie wszystkie dzieci reagowały poruszeniem powiek w odpowiedzi na usłyszane dźwięki. Tylko niewielka część płodów tego nie robiła (ok. 1-2%) i okazało się, że po urodzeniu dzieci te miały deficyty słuchowe. Kilkudniowe noworodki potrafią odróżnić głos matki od innych głosów, co świadczy o tym, że dziecko zbiera pierwsze doświadczenia i się uczy jeszcze przed urodzeniem. Dlatego też bardzo polecane jest słuchanie przez kobiety w ciąży przyjemnej, uspokajającej muzyki, która kojąco wpływa również na maleństwo. Można powiedzieć, że naukę słuchania muzyki,

kształtowanie upodobań muzycznych, można rozpocząć jeszcze przed narodzeniem dziecka.

Niemowlęta i małe dzieci

Dzieci w tym wieku chętnie słuchają piosenek śpiewanych przez mamę, kołysanek. Przy spokojnej, łagodnej muzyce potrafią się wyciszyć, zasnąć. Korzystnie na rozwój i emocje dziecka wpływa słuchanie odgłosów przyrody np. nagranych odgłosów ptaków, szumu fal morskich. Niemowlętom podoba się muzyka klasyczna, ale odpowiednio dobrana i cicho włączona (są bardzo wrażliwe na dźwięki).

Rozpoczynają się pierwsze eksperymenty z samodzielnym „wytwarzaniem” dźwięków. Maluch klaszcze w dłonie, tupie, stuka przedmiotami. Wszystko to jest ćwiczeniem rytmu, natężenia siły odgłosów. Dziecko zaczyna też bawić się swoim głosem, a po ukończeniu pierwszego roku również melodią. Dzieci podczas zabawy podśpiewują sobie układając swoje własne kompozycje. Bardzo lubią, kiedy się im śpiewa i próbują aktywnie uczestniczyć w wykonywaniu piosenki (np. naśladując końcówki wyrazów lub powtarzając całe wyrazy). Na muzykę reagują także spontanicznym tańcem. Już kilkumiesięczne niemowlęta kołyszą się w rytm słyszanej piosenki, a starsze dzieci starają się podskakiwać, machają rękoma i ruszają biodrami.

Dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym

Jest to dobry czas na rozpoczęcie nauki gry na instrumencie. Badania pokazują, że kształcenie dziecięcego słuchu najlepiej rozpocząć pomiędzy trzecim i czwartym rokiem życia. Oczywiście dużo łatwiej jest, jeśli przynajmniej jedno z rodziców gra na instrumencie lub opanowało sztukę śpiewania. Wtedy naturalna również dla dziecka staje się chęć kształcenia w tym kierunku.

Rodzice potrafią przekazać dziecku miłość do muzyki, pokazać jaką radość można czerpać ze wspólnego muzykowania.

Okazało się, że muzykalność jest cechą dziedziczną. Lecz liczy się nie tylko talent, ale również umiejętności uczenia się, pracowitość i cierpliwość, dzięki którym wrodzony talent może być w pełni wykorzystany. Z drugiej strony, nie można pochopnie zaprzestawać kształcenia dziecka, uznanego za niemuzyczne. Poprzez trening, wspieranie i motywowanie można wiele osiągnąć, nawet u dzieci nie obdarzonych wybitnym talentem. Natomiast, jeśli dziecko zupełnie nie wykazuje zainteresowań w tym kierunku i wszelkie wysiłki zachęcenia go do grania, nie przynoszą efektu, nie należy go do tego zmuszać. Być może przyjdzie moment, kiedy córka lub syn, sami podejmą taką decyzję.

Młodzież

Muzyka odgrywa bardzo ważną rolę w życiu nastolatków. Obserwujemy młodych ludzi, którym właściwie w każdym możliwym momencie towarzyszy muzyka. Słuchają jej w radiu, przez różnego rodzaju odtwarzacze, telefony. Charakterystyczne jest to, że zazwyczaj odbiorniki ustawione są bardzo głośno. Osoby w wieku dorastania charakteryzuje m.in. zachowanie buntownicze oraz eksperymentowanie. Dotyczy to także ich podejścia do muzyki. Dzieci, które dotąd systematycznie ćwiczyły grę na instrumencie, sprawiało im przyjemność granie np. w gronie rodzinnym, mogą w tym wieku oświadczyć, że już nie chcą tego robić. Podejmują decyzję o zaprzestaniu gry i czasami nikt nie jest w stanie ich od tego odwieść. Istnieje duża szansa, że po takim okresie buntu, dziecko, które od wielu lat wychowywało się obcując z muzyką, powróci do niej, a także do gry na „porzuconym instrumencie”. Z drugiej strony młody człowiek, który dotąd nie praktykował grania, w wieku nastoletnim może sięgnąć po jakiś instrument i zacząć się uczyć na nim grać. Najczęściej wybierane są gitara, perkusja, sprzęt do tworzenia muzyki elektronicznej. Może wiązać się

to z chęcią naśladowania swoich idoli muzycznych, prób tworzenia własnych zespołów. Młodzież zazwyczaj słucha innej muzyki niż rodzice, wywodzi się to z potrzeby robienia czegoś innego, nowego niż robiło poprzednie pokolenie. Stąd też ciągle powstające nowe nurty i trendy w świecie muzyki. Dla młodzieży słuchanie określonych zespołów wiąże się także z całym stylem życia: sposobem myślenia, ubierania się, miejsc, które odwiedzają i ludzi, z którymi się przyjaźnią.

Muzyka jest ważnym elementem życia zarówno dzieci jak i dorosłych. Badania dowodzą, że ma większy niż przypuszczaliśmy wpływ na nasz rozwój, nie tylko intelektualny, ale również emocjonalny i społeczny. Pozostaje nam jedynie jak najczęściej słuchać muzyki i praktykować ją: grać, śpiewać i tańczyć. A przy tym modelować też takie zachowania u dzieci.